

کتاب‌های خوب با خوانندگان خوب

سفر به گرای ۲۷۰ درجه

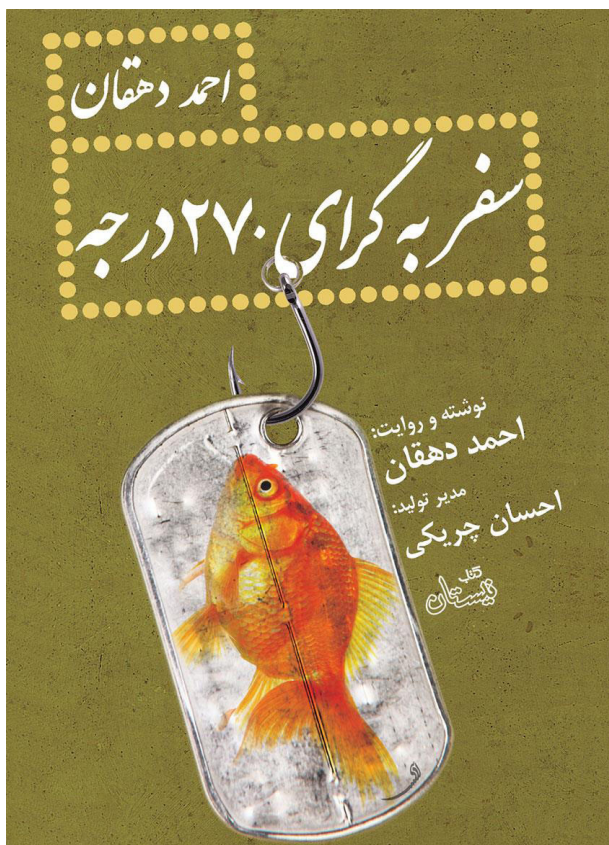
جنگ و خاطرات آن از ژانرهای محبوب و مورد علاقه مخاطبان در ادبیات خاطره‌نگاری و وقایع‌نگاری محسوب می‌شود. بازگویی خاطرات دوران جنگ به بازماندگان کمک می‌کند تا تصویری از آنچه بر سربازان و رزمندگان گذشته، به دست آورند.

کتاب سفر به گرای ۲۷۰ درجه یکی از کتاب‌هایی است که با مضمون جنگ منتشر شده است. احمد دهقان، نویسنده این اثر موفق به کسب جوایز گوناگونی برای نوشتن این کتاب شد. جوایزی همچون جایزه بیست سال داستان نویسی، چهارمین دوره کتاب سال دفاع مقدس و بیست سال ادبیات پایداری که به این کتاب تعلق گرفت. ویژگی بارز این کتاب پرداختن عمیق به موضوع جنگ است. نگاه درونی و شخصیت‌مدار نویسنده سفر به گرای ۲۷۰ درجه را اثری خاص در حوزه ادبیات جنگ کرده است. توصیفات جذاب و گیرا، فضای داستانی پرکشش و ترسیم تصاویر نواز ویژگی‌های دیگر این اثر است.

تمرکز اصلی این کتاب بر عملیات کربلای ۵ است و ناصر شخصیت اول داستان که در این میانه حوادثی بر او می‌گذرد و ماروایت آن را از زبان احمد دهقان می‌خوانیم. ناصر دانش‌آموزی است که از وسط کلاس درس و امتحانات خود به جبهه جنگ و خط مقدم می‌رود. داستان زندگی او یادآور نوجوانان زیادی است که در طول هشت سال جنگ ایران و عراق از زندگی بازماندند و جان خود را برای حفظ خاک وطن دادند. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد و باید به آن توجه کرد که حضور کودکان و نوجوانان در جنگ از ترازیک‌ترین وجوه جنگ و جزو اتفاقات تلخی است که تأثیر عمیقی بر جامعه می‌گذارد. داستان رشادت آن‌ها قابل ستایش است و ندامت آن برای آتش افروزان جنگ (عراق) و برهم زنده آرامش مردم عادی است. دهقان به نوعی تصویرگر این امر است که زندگی ناصر دستخوش روزمرگی نیست. عادت به زندگی شهر از شخصیت او دور است. رمان در طول هفت روز اتفاق می‌افتد. نویسنده با استفاده از زاویه دید تک‌گویی به شرح وقایع می‌پردازد و از زبان و دید شخصیت اصلی داستان را روایت می‌کند. زمان وقوع داستان زمستان است. در این رمان نویسنده از وجه تبلیغی و تهییجی فاصله گرفته و با ساده‌گویی و گفت‌وگو محوری، خلق دیالوگ، توصیف‌ها و بیان واقعیت‌ها فارغ از هرگونه اغراق داستان را خواندنی می‌کند. می‌توان گفت رمان سفر به گرای ۲۷۰ درجه یک رمان رئالیستی درباره رویدادی تاریخی است.

آنچه در ادامه باید به آن اشاره کرد فضاسازی‌های زیبایی است که در این رمان با آن مواجه می‌شویم. نویسنده به زیبایی هرچه تمام‌تر صحنه‌آرایی کرده و فضای داستان را در راستای شخصیت‌ها و کنش‌های داستانی قرار می‌دهد. صحنه‌های نبرد به خوبی ترسیم شده‌اند. مخصوصاً صحنه‌هایی که در آن از ایثار و رشادت رزمندگان و صحنه به شهادت رسیدن علی صحبت می‌شود. همچنین حضور تانک‌های دشمن در میان رزمندگان به دقت و ریزبینی خاصی توصیف شده است. توصیف‌های زیبا در این رمان کم نیست و نمی‌توان از آن‌ها چشم پوشید.

سپهرهایی از این کتاب را بخوانیم: «به یکباره یکی از تانک‌های دشمن به سمت ما شلیک می‌کند. تیرهای رسام مانند دانه‌های ترگر از بالای سرمان می‌گذرد و عقب ستون را درو می‌کند. می‌ریزم روزمین و آن را گاز می‌گیریم. بی حرکت می‌مانم. قلبم تند می‌زند. آیا ستون را دیده‌اند؟ نوک انگشتانم یخ می‌زند. اگر ستون‌مان را دیده باشند، کارمان تمام است. نه راه پس داریم و نه راه پیش. زورکی آب دهانم را قورت

می‌دهم. ترس برم می‌دارد که نکند دشمن صدای آن را بشنود! علی از پشت، پوتینم را فشار می‌دهد. از انتهای ستون سرو صدا می‌آید. تقی خودش را می‌کشد کنارم. نفسم تو سینه حبس می‌ماند. گردن می‌کشم تا ببینم ته ستون چه اتفاقی افتاده. چیزی نمی‌بینم. خدا خدا می‌کنم سرو صداشان بخوابد. یکی بلند بلند فریاد می‌کشد و صدای کشمکش می‌آید و بعد صدای خفه‌ای که آرام آرام خاموش می‌شود. صورتم را در هم می‌کشم و به خودم فشار می‌آورم.

بعدگویی من مجروح شده‌ام و من هستم که فریاد می‌کشم و باید خفه شوم. صداهای گنگ و درد آلود ته ستون فروکش می‌کند. منطقه یکپارچه سکوت می‌شود. «یا در جایی دیگر:» غواصی افتاده و دست‌ها و پاهایش را از هم باز کرده، نصف بدنش توی آب است. منوری در آسمان آن دورها روشن می‌شود. صورتش تو گل فرو رفته. از آب می‌کشمش بیرون. انگار مجسمه‌ای است که از گل درست شده باشد. چند جای لباس غواصی اش جر خورده و خون تازه از آن می‌زند بیرون.»

محور اصلی رمان سفر به گرای ۲۷۰ درجه جبهه است اما این کتاب می‌خواهد به خواننده نشان دهد که در جبهه نبرد هم نوجوانانی حضور دارند که آن قدر بزرگ می‌اندیشند که نمی‌توان آن‌ها را در زمره مردان به حساب

نیآورد. نوجوانانی که به بلوغ کامل سنی نرسیده‌اند ولی با اشتیاق در جبهه حضور می‌یابند و همراه دیگران در عملیات حاضر می‌شوند.

این کتاب توسط پال اسپراکمن، نایب رئیس مرکز مطالعات دانشگاهی خاورمیانه در دانشگاه راتگرز آمریکا به انگلیسی ترجمه شده و نخستین رمان ایرانی با موضوع جنگ است که در آمریکا منتشر می‌شود.

سفر به گرای ۲۷۰ درجه، ابتدا از سوی انتشارات سوره مهر منتشر شده و بعدها ناشران دیگر نیز به چاپ آن مبادرت کرده‌اند.